

# **Govor prvog zamjenika visokog predstavnika Donald Haysa prilikom objavljivanja Konsolidovanog izvještaja RMAP-a**

## **Projekat procjene stanja ljudskih prava i planiranja u općinama BiH**

Dame i gospodo,

Izuzetno mi je zadovoljstvo što imam priliku da vam se danas obratim. U protekle tri godine proveo sam dosta vremena obilazeći općine širom Bosne i Hercegovine. Tokom tih posjeta imao sam priliku da saslušam načelnike i građane, i oni su mi jasno rekli da postojeći sistem ne osigurava pružanje adekvatnih usluga građanima u cjelini, a još manje izbjeglicama i drugim ugroženim kategorijama stanovništva. Ovim ne želim reći da u BiH ne postoje načelnici koji djeluju progresivno i poduzimaju poštovanja vrijedne napore za dobrobit svojih građana, i da to čine uprkos nekompetentnim, indiferentnim ili potpuno antagonistički raspoloženim organima vlasti na drugim nivoima. Međutim, uprkos naporima koje poduzimaju, načelnici ne mogu umanjiti posljedice sveukupne neefikasnosti postojećeg sistema. Iako sam na strani tih hrabrih i požrtvovanih načelnika, smatram da moramo poduzeti daleko više ukoliko želimo promovirati pravo građana na ravnopravan pristup uslugama koje će biti adekvatnog kvaliteta.

Nedavno usvajanje amandmana na ustav i implementacija zakona, koji omogućuju građanima da imaju konkretnu ulogu u kreiranju vlastite sudbine, imati će direktan uticaj na ovogodišnji

izbor načelnika općina. To je značajan momenat u političkom razvoju BiH. Međutim, razlika će biti uočljiva samo ukoliko građani iskoriste priliku da prošlost ostave iza sebe i u potpunosti iskoriste ovo pravo. U općinama širom BiH građani će 2. oktobra imati mogućnost da sami izaberu osobe koje će tokom naredne četiri godine biti na čelnim funkcijama u njihovim općinama.

Prema mojim saznanjima, ova promjena takođe predstavlja prvu promjenu u političkom životu BiH koju su pokrenuli sami građani. Ukoliko se nastavi sa razvijanjem ovakve svijesti i ukoliko građani nastave preuzimati odgovornost za svoju sudbinu, to će imati istinski efekat na pružanje usluga i poštivanje individualnih prava građana. Snaga svake reforme na kraju ovisi od onih koji su zahtijevali da se njihov glas čuje i koji su doveli do reforme.

Međutim, iako je ova vrlo sadržajna reforma istovremeno i značajna, ukoliko nakon nje ne uslijede druge reforme ona neće sama po sebi stvoriti uslove za poboljšanje usluga koje se pružaju građanima, niti će poboljšati funkcioniranje općina. U potpunosti se slažem sa onim koji kažu da se mora izraditi jedan zakon ili serija zakona kojima će se između općina i drugih nivoa vlasti regulirati odgovarajuća ravnoteža između nadležnosti i resursa. Načelnici trenutno nemaju na raspolaganju dovoljne resurse za zadovoljavanje legitimnih zahtjeva svojih građana. Osnovni uzrok koji je doveo do ovog problema je jasan – postoji previše organa vlasti, a premalo istinskog rukovođenja. Uz dupliciranje nivoa vlasti i budžetskog sistema, u Bosni i Hercegovini postoji birokratija koja ne odgovara na zahtjeve građana što uzrokuje situaciju u kojoj građani od organa vlasti ne mogu očekivati svrsishodno rješavanje svojih potreba. Ova situacija se mora promijentati i to već sada, ukoliko se želi da građani ove zemlje dobiju ono što im pripada.

Moraju se poduzeti mjere u cilju poboljšanja kvalitete lokalnih vlasti, te kako bi im se dala sredstva da ispune svoj

dio aranžmana sa svojim građanima – građani plaćaju porez kako bi vlada mogla ispuniti svoje obaveze prema svim građanima, kako onim moćnim i jakim, tako i prema ugroženim.

Ova zemlja se mora promijeniti iz temelja.

Iz svih mojih razgovora sa aktivnijim i progresivnijim načelnicima, iz odgovora na temeljno pitanje o tome zašto njihove općine funkcionišu dok sa drugima to nije slučaj, proističe jedna zajednička činjenica– to je *povjerenje*, pouzdanje i *ponos*.

Ukoliko građani vjeruju da njihov načelnik zaista radi za njih a ne prema nekom unaprijed određenom političkom programu, oni će zauzvrat pružiti podršku svojoj općini i biće veoma ponosni na svoje okruženje. Ali, da bi izvršili svoje zadatke, načelnici moraju imati adekvatna sredstva i građani moraju biti aktivno uključeni u utvrđivanje programa.

Posao općinskih vlasti je da pružaju usluge, a koliko su dobri u pružanju usluga jeste najbolji ili možda čak jedini način da se ocijeni njihova uspješnost i efikasnost. Sada kada građani budu imali pravo da odluče ko će biti izabran na funkciju načelnika u njihovoj općini, moći će usmjeriti napore na to da osiguraju da demokratski izabrani načelnici pružaju bolje usluge građanima koji su ih postavili na te funkcije.

Na kraju krajeva, činjenice govore same za sebe, mnogo više nego riječi. U cijeloj zemlji postoje općine koje pokazuju izuzetnu sposobnost da služe svojim građanima.

Upečatljiv primjer takve općine je Gradačac. Načelnik je omiljen, uživa povjerenje i divljenje u lokalnoj zajednici zato što je otvoren, transparentan i uradi sve ono što obeća kako bi okruženje i život građana učinio što boljim. U prilog tome govore neke pozitivne činjenice o Gradačcu:

- Godišnje investicije iznose 15 miliona KM
- Postavljen je novi vodovodni sistem

- U općini je izgrađeno 50 km asfaltnog puta
- Sve ulice su dobro osvijetljene novim uličnim svjetiljkama
- U 1999. godini je u razrušenoj zgradi fakulteta osnovan poslovni inkubator

Ove inicijative nisu rezultat opsežne intervencije međunarodne zajednice, velikim dijelom su proistekle iz samoinicijative na lokalnom nivou uz značajno učešće sredstava koja su prikupili sami građani Gradačca.

Općine bi se svakodnevno trebale takmičiti u pružanju najboljih usluga i osiguranju najboljih uslova svojim građanima. To je onaj duh koji se odražava u dobro održavanim parkovima, provovremenom prikupljanju otpada, javnim objektima koji se propisno održavaju i predstavljaju izvor ponosa. Građani bi se trebali ponositi mjestima na kojima žive, a sa ponosom dolazi pouzdanje i želja da se radi na daljem poboljšanju.

Međutim, da bi ovaj proces dobro funkcionisao, potrebno je političke stranke postaviti na mjesto koje im pripada, ostavljajući građanima izbor i ne koristeći manipulacije koje ugrožavaju dobrobit građana. Organi vlasti na svim nivoima pri pružanju usluga građanima ne bi trebali uzimati u obzir nacionalnu pripadnost ili političku orijentaciju građana. Očigledno da je to trenutno praksa u cijeloj zemlji. Suviše često političke stranke ili njihovi predstavnici koriste ovlaštenja koja im daju funkcije ili veze sa izvorima finansiranja da usmjeravaju sredstva na samo jednu grupu na štetu interesa drugih. Pritisci političkih stranaka obično imaju nacionalni predznak i ova zemlja sa načelnicima koji će biti izabrani u oktobru mora okončati tu praksu lošeg upravljanja.

Danas u Bosni i Hercegovini imate različitih općina – veoma velikih, veoma malih, onih kojima se dobro upravlja kao i onih kojima se upravlja veoma loše. Stoga je veoma čudno što mi se

ljudi često žale kako se dobro vođene općine često kažnjavaju zbog svoje uspješnosti. Kada se naprimjer pokaže da je neka općinska uprava očigledno sposobna da privuče investicije i otvara nova radna mjesta, može se naći u situaciji da je nadležni organi vlasti i međunarodne organizacije zaobiđu budući da one više polažu na političku propadnost nego na potrebe. Kratkoročno gledano, to mora da je voma mučno – ali dugoročne prednosti općina koje imaju dobro rukovodstvo u smislu otvaranja novih radnih mjesta, javnih objekata i kvaliteta života u velikoj mjeri nadilaze prednosti programa za oporavak. A programi za oporavak nikada neće prikriti nedostatke općine kojom se loše upravlja.

Za mnoge ljude je život u BiH dovoljno težak i bez dodatnog gubitka osnovnih ljudskih prava i potreba kao što su čista voda, sigurne ulice, pristojno zdravstveno osiguranje i škole za djecu. Ovaj projekat procjene i planiranja je od ključnog značaja za ovlašćivanje građana ove zemlje da poboljšaju svoja prava, spriječe diskriminaciju i povedu ovu zemlju putem napretka. Samo na ovaj način pojedinci mogu biti aktivno uključeni u razvoj i uticati na planiranje vlastite budućnosti.

Hvala